

Список бібліографічних посилань

1. Виханский О. С., Наумов А. И. Менеджмент : учебник 3-е изд. М. : Гардарики, 2001. 528 с.
2. Вербина Г. Г. Психолого-акмеологическая концепция развития профессионального здоровья специалиста : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.13. Тамбов, 2011. 53 с.
3. Березовская Р. А. Психология профессионального здоровья за рубежом: современное состояние и перспективы развития. *Психологические исследования*. 2012. Т. 5, № 26. URL: <http://psystudy.ru/num/2012v5n26/761-berezovskaya26.html> (дата звернення: 22.02.2018).
4. Никифоров Г. С., Водопьянова Н. Е., Березовская Р. А., Старченко-ва Е. С. Психологические факторы профессионального здоровья преподавателей высшей школы. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 12. Социология*. 2015. № 4. С. 42–54.

Одержано 14.03.2018

Рассмотрены актуальные направления современных исследований и перспектив развития психологии профессионального здоровья.

Ключевые слова: здоровье, психология профессионального здоровья, психологическое благополучие, социально-психологические факторы риска.

УДК 159.923:614.23

Ірина Вячеславівна ЖДАНОВА,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6361-3029>;

Аліна Володимирівна БОЙКО,

слухач магістратури факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ СЕНСІВ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Представлені результати дослідження життєвих сенсів студентів-медиків у порівнянні зі студентами економічних професій. Показано, що система життєвих сенсів медиків відрізняється домінуванням сенсів екзистенціальної та комунікативної

спрямованості, а економісти більшою мірою прагнуть до досягнення соціального статусу та самореалізації.

Ключові слова: ціннісно-сміслова сфера, життєві сенси, студенти-медики.

Професія лікаря – це одна з професій, яка пред'являє підвищені вимоги до спеціальних знань, умінь, навичок, професійно-важливих якостей особистості фахівця, його професійної етики, бо лікар має справу із самим найціннішим – здоров'ям людини. І хоча здоров'я людини більшою мірою залежить від її способу життя (дані ВООЗ), роль медичних працівників, особливо лікарів, у збереженні та відновленні здоров'я людства є дуже великою [1]. Лікар повинен бути не тільки професіоналом своєї справи, а й особистістю, в якій гармонійно поєднуються морально-етичні, інтелектуальні, комунікативні, емоційно-вольові та інші якості. В цьому контексті особливо актуальною стає проблема ціннісно-сміслової сфери особистості лікаря.

Питання психології професійної діяльності і особистості лікаря є на сьогодні недостатньо вивченими проблемами теоретичної та прикладної психології в цілому і окремих її галузей зокрема. До питань, які недостатньо вивчені, незважаючи на їх високу міру затребуваності у науково-практичному осмисленні можна віднести проблеми профілактики емоційного вигорання та професійної деформації особистості лікаря, збереження професійного здоров'я лікарів, професійно-особистісний розвиток суб'єкта лікувального процесу, індивідуально-психологічні особливості лікарів різних спеціалізацій, їх ціннісні орієнтації, комунікативна компетентність учасників лікувального процесу та інші проблеми [2]. Не є винятком і проблема ціннісно-сміслової сфери особистості лікарів, в тому числі майбутніх, досліджень якої у психологічній науці замало.

Проблема вивчення ціннісно-сміслової сфери особистості в даний час набуває все більш комплексний характер і стає предметом дослідження різних галузей знання про людину – філософії, соціології, психології, педагогіки. Смісловий підхід у психології задає нові орієнтири для переходу від аналізу життєдіяльності до розгляду життєтворчості, від психології «особистості, що змінюється у мінливому світі» (О. Г. Асмолов), до психології «особистості, що діє і змінює себе і свій життєвий світ» (Д. О. Леонтьєв) [3].

Для дослідження життєвих сенсів студентів-медиків ми використовували методика вивчення системи життєвих сенсів В. Ю. Котлякова [4]. Результати дослідження за цією методикою порівнювалися з результатами, отриманими на вибірці студентів економічних спеціальностей.

Встановлено, що у студентів-медиків в системі життєвих сенсів домінують сімейний та екзистенціальний смисли, середні бали за якими були найнижчими ($9,70 \pm 3,78$ та $10,80 \pm 4,21$ відповідно). Це відбиває орієнтацію цих досліджуваних на життя заради своєї сім'ї, допомогу близьким людям, розуміння ними сенсу свого життя в тому, щоб жити, бути вільною людиною й любити. Останні місця в системі життєвих сенсів зайняли такі сенсорні категорії як когнітивна ($16,73 \pm 3,62$) та гедоністична ($15,90 \pm 4,29$). Тобто, студенти-медики не дуже спрямовані на розуміння себе, життя, Бога, на отримання задоволення.

Студенти-економісти в якості найважливіших називають сенси, що відбивають їх сімейну та статусну орієнтацію ($10,12 \pm 3,93$ та $10,65 \pm 4,12$ відповідно). Тобто, досліджувані цієї групи сенс свого життя вбачають, насамперед, в тому, щоб жити заради своєї сім'ї, передати все краще дітям, щоб добиватися успіху, зробити гарну кар'єру, зайняти достойне місце в суспільстві. Найнижчі ранги студенти-економісти поставили смислам, що належать до таких категорій як когнітивний сенс ($17,22 \pm 4,34$), гедоністичний ($15,57 \pm 3,86$) та комунікативний ($15,43 \pm 3,71$). Ці данні свідчать про слабку вираженість спрямованості їх особистості на розуміння себе, життя, Бога, на отримання задоволення, спілкування з іншими людьми, в тому числі – з близькими.

Порівняльний аналіз життєвих сенсів показав вірогідно більш високу значущість для медиків сенсів екзистенціальної ($10,80$ та $14,09$; $p \leq 0,01$) та комунікативної ($13,93$ та $15,43$; $p \leq 0,05$) категорій, а для студентів-економістів – сенсу досягнення високого статусу в суспільстві ($10,65$ та $13,13$; $p \leq 0,05$) і самореалізації ($12,58$ та $14,43$; $p \leq 0,05$).

Тобто, при загальній орієнтації всіх досліджуваних студентів на сенс сім'ї, в системі життєвих сенсів студентів-медиків більш важливими у порівнянні зі студентами-економістами є бажання жити, кохати, бути вільною людиною, бути з близькими людьми, радіти спілкуванню. А студенти-економісти більшою

мірою орієнтовані в житті на соціальний статус і кар'єру, реалізацію своїх можливостей.

Отримані результати, на нашу думку, є досить позитивними, бо відбивають орієнтацію студентів-медиків на спілкування і взаємовідносини як основний психологічний засіб досягнення результатів у майбутній професійній діяльності в системі «людина – людина». Важливим є і досить велика цінність життя (екзистенціальна цінність) для майбутніх лікарів, що є необхідною умовою для професійної діяльності, об'єктом якої є життя і здоров'я людей. Домінування сенсу сім'ї в обох групах є закономірним і відбиває специфіку вікового етапу розвитку студентів, коли, з одного боку, стає питання сепарації від батьківської сім'ї, а з другого – створення власної сім'ї [5]. Вирішення цих питань мають першочергове значення для подальшого психологічного благополуччя молодих людей.

Список бібліографічних посилань

1. Устав (Конституція) Всемирной организации здравоохранения // World Health Organization : сайт. URL: http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_ru.pdf (дата звернення: 12.02.2018).

2. Кахно І. В. Детермінанти особистісного становлення студентів-медиків на етапі професійного навчання. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 8. С. 418–428.

3. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. 3-е изд., доп. М. : Смысл, 2007. 511 с.

4. Котляков В. Ю. Методика «Система жизненных смыслов». *Вестник Кемеровского государственного университета*. 2013. № 2 (542), т. 1. С. 148–153.

5. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Вид. 2-ге, стер. Київ : Кондор, 2015. 469 с.

Одержано 01.03.2018

Представлены результаты исследования жизненных смыслов студентов-медиков в сравнении со студентами экономических профессий. Показано, что система жизненных смыслов медиков отличается доминированием смыслов экзистенциальной и коммуникативной направленности, а экономисты в большей степени стремятся к достижению социального статуса и самореализации.

Ключевые слова: ценностно-смысловая сфера, жизненные смыслы, студенты-медики.